

Eric Palmen, *Dwaze liefde. Een familiechroniek* (Amsterdam: Bert Bakker, 2011, 259 pp., ISBN 978 90 351 3575 8).

Wat maakt de geschiedenis van de familie van Schoonhoven zo bijzonder? Het is hoe dan ook een klassiek verhaal van opgang en verval; van doorzetting, economisch en politiek succes, gevolgd door tegenslagen die uitmonden in afwijkend gedrag en ondergang. De documentatie strekt zich uit over vier generaties. Omdat enkele voornamen veelvuldig in de familie terugkeren, dient de lezer het parenteel in het begin van het boek voortdurend in het oog te houden. Een klein minpunt vormen de zetfouten die daarin zijn geslopen: er staat tweemaal 'tweede generatie' en de tweede echtgenote van Pieter heeft abusievelijk omgekeerde voornamen en de levensjaren van de eerste gekregen. Chronologisch gezien begint de kroniek met Timon van Schoonhoven (1653-1716). Hij maakt deel uit van een florerende kolonie van meest Hollandse kooplieden in Nantes, zijn geboorteplaats, en vestigt zich na de herroeping van het naar die stad genoemde Edict te Rotterdam. Zijn fortuin levert de door zijn tegenstanders als Fransman getypeerde Timon uiteindelijk een plek in de vroedschap op. Met de politieke carrière van zoon Pieter (1684-1767) gaat het nog beter, totdat Willem IV hem bedankt voor de moeite.

Het verhaal van de derde generatie is gevarieerder en draait om twee kleinzons, de ene een fraudeur, en een kleindochter van Timon I. Deze Jacoba Catharina (1717-1794) is als weduwe de spil in een netwerk van familiebelangen en de motor achter de beoogde opsluiting van haar neef Pieter. Nog diens vader Timon III verzoekt om opsluiting van zijn zoon Adriaan, die de familie te schande maakt door met zijn dienstmeid te trouwen. Door vlucht onttrekt Adriaan zich aan de acte van confinement. Relevante gegevens uit de economische en politieke geschiedenis van de Republiek en die van gezin en familie vormen voortdurend de achtergrond van deze kroniek, die eindigt als de drie zonen van Timon III kinderloos sterven.

Toen ik het boek van Eric Palmen zag was ik direct geïnteresseerd. Niet alleen speelt opsluiting op verzoek, waarnaar ik in het verleden onderzoek heb verricht, erin een prominente rol, ook betreft het de kroniek van de Rotterdamse familie van Schoonhoven. Onder hen is Pieter (1741-1783), de laatste stamhouder. Deze Pieter was een van de weinige personen of zelfs de enige mij bekend die erin slaagde met succes bezwaar te maken tegen een verzoek om opsluiting door zijn verwanten. Ik heb deze zaak kort behandeld in een artikel uit 1984 en uitvoeriger in mijn *Zwarte Schapen* (1995). Palmen

komt nu met nader onderzoek niet alleen naar Pieter maar naar vier generaties van de familie van Schoonhoven aan de hand van onder meer notariële actes en enkele ego-documenten.

In principe schrijf ik in een recensie nooit expliciet dat een auteur verzuimt naar mij te verwijzen, maar hier moet ik een uitzondering maken. Palmen verwijst wel enkele malen in algemene zin naar publicaties van ondergetekende maar hij gaat geheel voorbij aan mijn analyse van het dossier inzake het beoogd confinement van Pieter van Schoonhoven. Dit is geen persoonlijke klacht: het lijkt mij dat de voortgang in de historiografie gebaat zou zijn met een bespreking van de overeenkomsten en verschillen tussen zijn analyse en de mijne. Zelfs spreken we elkaar op één, klein detailpunt tegen, waarbij ik niet wil uitsluiten dat ik het mis heb gehad (het is te lang geleden voor een check). Qua interpretatie verschillen we mijns inziens slechts op nuances en uiteraard past Palmens weergave in een familiegeschiedenis en de mijne in een bespreking van opsluiting op verzoek. Ik laat het verder aan de lezers om hun conclusies te trekken.

Palmen is een competent onderzoeker en toont zich goed thuis in alle mogelijke aspecten van de geschiedenis der Republiek. Kritische noten vallen slechts te plaatsen bij opzet, uitwerking en verhaallijn. Zo vangt het boek niet aan met Timon I maar met Adriaan-generatie⁴, misschien omdat de hoofdtitel naar hem verwijst of omdat Palmen dat gewoon spannender vond. In de aard van het verhaal zie ik geen dwingende reden voor deze sprong in de tijd. Is het boek bedoeld voor een breder publiek of voor vakgenoten? Het uitgebreid uitleggen van sommige zaken die iedere historicus weet duidt op het eerste, maar leken zullen zich storen aan de lange passages waarin het familieverhaal wordt verlaten. Blijkbaar is de documentatie toch niet zo rijk; ter compensatie vult Palmen bijvoorbeeld een heel hoofdstuk met een algemene beschouwing over de positie van dienstmeiden. De twaalf hoofdstukken zijn gegroepeerd in vijf delen, elk opgehangen aan één mannelijke telg (twee van generatie⁴), terwijl de hoofdfiguur van generatie³ toch Jacoba Catharina is. Stijl en opbouw konden beter; als voorbeeld: op pagina 21 kunnen we concluderen dat de dienstmeid tien jaar ouder is dan Adriaan maar pas op pagina 27 wordt dat gezegd. Het is amusant om tweemaal 'martiale' macht te lezen waar maritale wordt bedoeld. En het blijft onduidelijk waarom Pieter-generatie⁴, wetende dat hij een politiek huwelijk heeft gesloten, zijn tweede vrouw na de eerste huwelijksnacht tot op het bot beledigt met de mededeling dat hij van haar walgt en nooit het bed met haar zal delen.

Pieter Spierenburg, Erasmus Universiteit Rotterdam